

דרכנו ע"פ שיחות הרצי"ה לפרשת חקת-

טהרת הכלל והפרט

ראש הישיבה

1. שיחות הרצי"ה עמ' 240

2. ד' אֲתָנוּ בְּדֶרֶךְ

אבל דבר ד' לא עוזב אותנו. הענין האלוהי שלנו מקיף אותנו בכל המצבים וכולל גם את הצד של "ובלכתך בדרך"²¹. "בשבתך בביתך"²¹ "ובלכתך בדרך" הם שני צדדי החיים שהם אחד, והענין האלוהי שלנו משתלם ומשתכלל גם

על-ידי צד זה של "ובלכתך בדרך". אנחנו, ורבונו-של-עולם אֲתָנוּ, בדרך. אנחנו — במובן של כלל-ישראל. הארון אֲתָנוּ בדרך. "שכינתא בגלותא"²². הומש במדבר ענינו דבר ד' שבדרך, המשך דבר 'אלהים חיים ומלך עולם'²³ שמנחה אותנו, מלמד ומדריך אותנו בדרך עם כל סיבוכיה וסיכוניה.

באמצע "בהעלותך" מתחילה ההליכה הממשית בדרך עם כל צרותיה. מתוך כל הבלבולים האלה, מתברר ומזדכך כל ענין עם ישראל. דרך כל החשבונות השמימיים הנוראים האלה, משתכללת עמידת בית ישראל. עברנו דרך כל הסיבוכים, ומתוך-כך נתבררו המהלכים הפנימיים שלנו. ברוך השם, עכשיו אנו מגיעים אל המטרה, אל מחוז חפצנו, ויש צורך בהכנות לקראת סופה של הדרך.

4. כָּלֵל וּפְרָט

עניננו מתחיל מן הכלל. "אשר בחר בנו מכל העמים"²⁵. מתוך הכלל מתגלים הפרטים. הכלל והפרטים הם שני צדדים הקשורים זה בזה. "אחת דבר אלהים, שתיים זו שמענו"²⁶. מתוך הכלליות מסתדרת הפרטיות. ברוך השם, דרך כל הסיבוכים גמרנו את סידור הבנין הפנימי שלנו, הבנין הצבורי הכלל-ישראלי שלנו. מתוך-כך אנו באים לשכלול האינדיבידואלי, האישי, לטיפול בטהרה של היחיד.

7. טְהַרְתָּ הַכֹּלֵל

סידרנו את החשבונות הפנימיים של בית ישראל בכללו ועכשיו אנו ניגשים בפרשתנו אל הפרטים וטהרתם. הטהרה הכללית השלמה והמקפת מופיעה בפרשת "אתרי מות": "לפני ד' תטהרו"⁴⁰! יש טיפול מרכזי בטהרה הכלל-ישראלית, פעם אחת בשנה ביום-הכיפורים, במקום המרכזי של בית-המקדש, על-פי סדר עבודה מיוחד ועל-ידי אישיות מיוחדת. "וְכַפַּר בְּעֵדוֹ וּבְעֵדוֹ בֵּיתוֹ וּבְעֵד כָּל קְהַל יִשְׂרָאֵל"⁴¹. ביטוי זה חוזר כמה פעמים בסדר העבודה של יום-הכיפורים: "אנא בשם, כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאו ושעו ושפשעו לפניך עמך בית ישראל". ענין זה, הנורא בקדושה, כולל את כל ישראל, וכל ישראל מרוכזים מטהורים ומוקרנים מאור קודש המופיע מהמרכזיות של המקדש וקדשיו. "לפני ד' תטהרו"!

8. טהרת הפרט

בפרשה של היום במאי עסקינן? — בטהרה הפרטית. אחרי הבירור הכלל-ישראלי דרך הצרות המדבריות והופעת הרוממות הכללית של כל העם, נפגשים עכשיו בהשלמה ושכלול של הטהרה הפרטית האינדיבידואלית. כלל-ישראל מקיף גם את הטהרה האישית של יהודי פלוני שנטמא. לפעמים מזדמן מצב של "אדם כי ימות באהל"⁴², ומתוך-כך יהודי פלוני נטמא טומאת מת שהיא אבי אבות הטומאה, ואם לא יטהר מתרחש דבר נורא: "את משכן ד' טמא"³⁸. אמנם ישראל אינם מוזהרים על הטומאה כמו הכהנים⁴³, ויש בירורים אצל הראשונים באיזו מידה "חייב אדם לטהר את עצמו ברגל"⁴³, אבל על-כל-פנים יהודי צריך להיכנס מידי פעם לבית-המקדש, לכן יש סדר טיהור מיוחד כדי שלא יהיה מנותק, כדי שתהא הדלת פתוחה לפניו, כדי שתהיה לו אפשרות לבוא למשכן ד', ולא "את משכן ד' טמא"³⁸, רחמנא ליצלן. ההכרח לטיפול אלוהי מיוחד בא כדי שלא לעכב את השייכות של אדם מישראל למשכן ד'.

21. טיהור הכלל וטיהור הפרט

במה נפגשים כאן? בטיפול פרטי אינדיבידואלי של אדם פלוני שנטמא. הטיהור הגדול של כלל-ישראל הוא ענינו של יום-הכיפורים. "אומר להם: תטהרו"⁸⁶. לעומת הטיהור הכללי, ביום המיוחד ובמקדש — מרכז הקדושה ו"לבם של ישראל"⁸⁷ — מופיע כאן הטיהור האישי. אבל הפרטיות של כל אחד אינה ריקה וערטילאית, אינה מנותקת משייכות לכלל-ישראל, לכן מודיעים לנו חז"ל שהטיפול באפר הפרה על הר הזיתים היה מול קודש-הקדשים. על-פי תוכנית מיוחדת של בנין בית-המקדש, יש סדר נפלא, דלת מול דלת, פתח מול פתח, כך שקודש-הקדשים נראה מהר הזיתים. יוצא שמקום סידור הטהרה האישית היחידית הישראלית, מכיון במבט ברור בדיוק מול פתח בית-המקדש⁸⁸, מרכזם של ישראל. הטהרה הפרטית מכוננת ללבם של ישראל הפנים-פנים-פנימי, היא נמשכת מהטהרה הכלל-ישראלית הגדולה ביותר.

2. במדבר י"ט, ד'

וְלָקַח אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן, מִדָּמָה בְּאֶצְבָּעוֹ; וְהָזָה אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד, מִדָּמָה שֶׁבַע פְּעָמִים.

3. זבחים קי"ג.

רכ אורא בר ארבה שחמה שלא כנגד הפתח
פסולה שנאמר ושרט וזהו כה הזאתה כנגד
הפתח אף שחשיתה כנגד הפתח וכי תיטא

4. משנה מידות פרק ב' משנה ד'

כל הכותלים שהיו שם, היו גבוהים: חוץ מכותל מזרחי שהכוהן השורף את הפרה עומד בהר המשחה, ומתכוון ורואה פתחו של היכל בשעת הזית הדם.

5. ספרי חקת, קכ"ג

שיהא מתכוין ורואה פתחו של היכל בשעת הזאת הדם

היחש של כנסת-ישראל ליחידיה הוא משנה מכל היחוישים של כל קבוץ לאמי ליחידיו. כל הקבוצים הלאמיים נותנים הם ליחידיהם רק את הצד החיצוני של המהות, אבל עצם המהות זה שואב כל אדם מנשמת כל, מנשמת אלהים שלא באמצעות הקבוץ, מפני שאין להקבוץ חטיבה אלהית, שמגמה אלהית עצמית שרויה בתוכו. לא כן בישראל, הנשמה של היחידים נשאבת מקור חי העולמים באוצר הכלל, והכלל נותן נשמה ליחידים. אם יעלה על הדעת להנתק מהאמה, צריך הוא לנתק את נשמתו מקור חיותה, וגדולה היא משום כך ההזדקקות, שכל יחיד מישראל נזקק להכלל, והוא מוסר תמיד את נפשו מבלי להיות נקרע מהאמה, מפני שהנשמה ותקונה העצמי דורש כן מפניו.

7. עולת ראי"ה עמ' רמ"ד

"תניא סומכוס אומר כל המאריך באחד מאריכין לו ימיו ושנותיו" (ברכות י"ג). אריכות החיים נאה למי שיש לו בחייו מטרה נשגבה, שכל שירבה ערך האמצעים המתאימים ומגיעים אותו למטרתו כן יגדל ערך השלמת המטרה. משא"כ מי שאין לו בהם מטרה כוללת, וכל רגעי חייו הם בודדים, שכשהם עוברים וחולפים אין הבדל בין רב למעט ואורך או קוצר.

והנה האריכות באחד היא משרשת בנפש, שמתוך שהש"ת הוא אחד, שולט בעולמו ביחודו, וכל מה שברא הוא לתכלית נשגבה מיוחדת, אנו צריכים ללכת בדרכיו לשום כל חיינו לעומת רוממות מטרת התכלית. על כן פרי האריכות הזאת הוא, שמאריכין לו ימיו ושנותיו, למען יוכל להרבות פעלים למטרת קדושת התכלית ולהגדיל תפארתה עם רבוי האמצעים המתאימים.

8. אגרות ראי"ה ב' עמ' קפ"ז

אמנם לפעמים מתגבר חושך כזה שמפסיק את הופעת הסגולה ג"כ. אבל זה אי-אפשר כ"א במי שבא למדה זו להיות ח"ו שונא את ישראל, ודורש רעה להם בפועל ובצפיית-הלב, כמו המינים שמפרש הרמב"ם בה' תפלה¹⁷ שהיו מצירים לישראל, וגם זה היה קשה לחכמים מאד לתקן. ע"כ הכריז רבן גמליאל: "כלום יש אדם שיודע לתקן ברכת המינים"¹⁸, והוצרך לתקנה דוקא שמואל הקטן, שהיה נקי מכל מדה של שנאה כמו שהיה מרגלא בפומיה: "בנפול אויבך אל תשמח"¹⁹, כדי שיכוין ביסוד הברכה דוקא על אותם שכבר אבדו את הסגולה כולה. ובדורנו נתרבו נשמות רבות שאע"פ שהן שפלות מאד בענין-הבחירה, וע"כ הם נגועים במעשים רעים רבים ובדעות רעות מאד ד' ישמרנו, מ"מ אור-הסגולה מאיר בהם, וע"כ הם מחבבים מאד את כללות ישראל וחושקים בא"י, ובכמה דברים טובים ויקרים מהמדות שהם באים מסגולת ישראל בטבע-נפשם הם מצוינים בהם. ונשמות כאלו, אם